

Les petges dels pelegrins medievals

NOGUERA i MASSA, Antoni

El pelegrinatge medieval al nord-est català.

Fundació Pere Simon, Olot, 1994. 258 pàgines.

(Col·lecció Font Moixina, 9)

El fet religiós és molt important a l'hora d'estudiar la història medieval i l'art d'aquell període, i concretament el pelegrinatge ha deixat en la geografia nombroses fites que ara aquest odontòleg i notable estudiós de l'art romànic gironí ha seguit i plasmat amb la seva àgil ploma.

En el pròleg, Antoni Pladevall glossa la condició de gironí de l'autor i pondera l'abast d'aquesta categoria a l'època medieval.

En el primer capítol, dedicat als pelegrinatges, explica el paper de Cluny en el tema del pelegrinatge a Sant Jaume de Galícia, ja que "els seus monjos no solament van pactar amb els monarques peninsulars l'establiment d'aquella via única..., sinó que es van preocupar que es tracés de tal manera que els monjos poguessin exercir sobre la via una vigilància constant, fent-la passar per la rodalia dels monestirs capdavaners de l'orde" (p. 29), i a la pàgina anterior apunta que «si els nostres monestirs catalans haguessin continuat el ritu mossàrab i no haguessin estat posats sota la tutela de Roma, Cluny hauria desviat la ruta compostel·lana i l'hauria adreçat cap a Sant Pere de Rodes, amb relíquies tant o més importants (part del cos de sant Pere) que les hipotètiques de Galícia», hipòtesi versemblant, però un pèl agosarada.

Els pelegrinatges catalans a santuaris forans més freqüents foren a Roma (94), Terra Santa i Lo Pueg (30) i Sant Jaume (18), mentre que dels pelegrinatges forans a santuaris catalans destaca Santa Maria de Montserrat.

També valora el paper de la croada albigesa, que desvià el camí tolosà cap a les nostres terres, i de la pesta, que fou propagada en gran part pels mateixos pelegrins i va provocar el seu col·lapse.

En el segon capítol ressegueix amb tots els detalls els camins pelesgrinals que, partint de Perpinyà travessaven el Pirineu, explicant entre altres coses que a Tolosa hi havia una hostatgeria exclusivament per als pelegrins catalans. És aquí on, seguint les seves passes, la història se'ns fa més viva, i podem imaginar les anades i vingudes

de l'abat Oliba de Ripoll a Cuixà a través de la portella de Mantet o les dels primers pelegrins a Núria per la vall i el coll d'Eina.

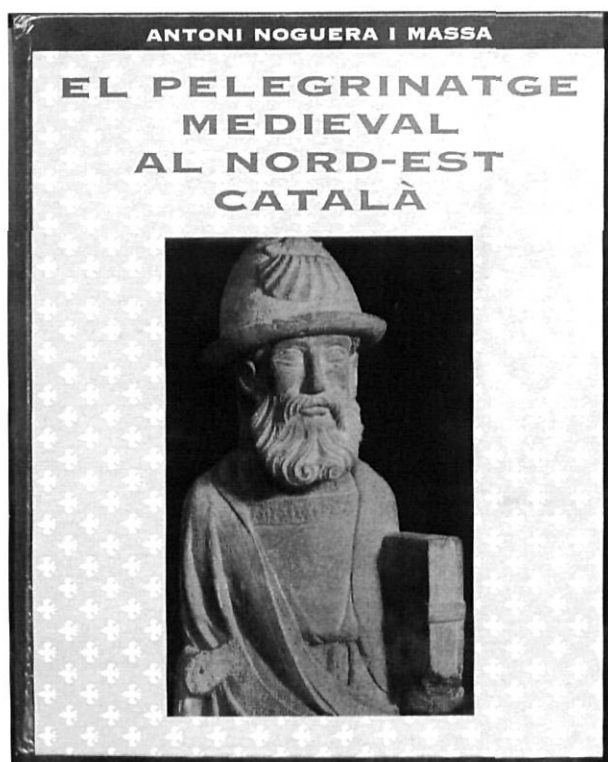
El següent capítol el dedica al pelegrí, i en la part central passa revista als hospitals i hostatgeries de pelegrins, explicant la vestimenta que portaven i les medecines i l'alimentació que se'ls donava, però s'oblida del primer hospital per als pobres conegut a les nostres terres, que era el de Banyoles, al costat del seu monestir.

Després analitza les relíquies, els deambulatoris o giroles i les criptes, i les posa en relació amb el fet del pelegrinatge.

En el capítol dedicat a les maresdedeus negres i el pelegrinatge les relaciona amb els cultes druídics i a Isis i les mateixes rutes de pelegrinatge, i diu que fou estès pels ordes monàstics benedictins i cistercencs i posteriorment els templers.

Finalment estudia les esglésies sota l'advocació de sant Jaume i l'art romànic i el pelegrinatge.

Tot plegat ens aclareix una mica més les motivacions i la petja del pelegrinatge medieval, i especialment els monestirs empordanesos de Sant Quirze de Colera i Sant Pere de Rodes i la canònica de Vilabertran, tot profusament il·lustrat amb mapes i fotografies i acompanyat d'uns interessants apèndixs.

Joan Fort i Olivella